

Łucja Reczek-Zymróż

Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku

 <https://orcid.org/0000-0003-2487-7707>

Współpraca szkoły podstawowej z rodzicami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych – przykład Polski i Węgier

Wprowadzenie

Nowoczesna profilaktyka zachowań ryzykownych sprowadza się do wzmacniania czynników chroniących, umożliwiających satysfakcjonujące życie i rozwijanie możliwości rozwojowych dzieci, oraz eliminowania czynników ryzyka i przeciwdziałania im¹. Działania w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych to działania uniwersalne, skierowane do wszystkich uczestników życia szkolnego – uczniów, nauczycieli i rodziców oraz innych podmiotów wychowawczych. Powinny mieć charakter długofalowy i systematyczny, ponieważ tworzą podstawy całego profilaktycznego systemu szkolnego i od nich zależy powodzenie podejmowanych interwencji w sytuacjach ryzykownych². Osoby podejmujące interwencje (zarówno nauczyciele, jak i rodzice) powinny zaspokoić wychowanków potrzebę bezpieczeństwa i autonomii. Istotą w tym działaniu jest uświadomienie sobie przez rodziców/wychowawców, w jakim stopniu akceptują oni dziecko, jaką mają hierarchię wartości związanych z wychowaniem, zrozumienie istoty

¹ Z.B. Gaś: *Profilaktyka w szkole*. W: *Zapobieganie uzależnieniom uczniów. Publikacja dla pracowników oświaty*. Red. B. Kamińska-Buśko. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej, 1997.

² E. Czemirowska-Koruba: *Agresja i przemoc w szkole, czyli co powinniśmy wiedzieć, by skutecznie działać*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014. http://www.bc.ore.edu.pl/Content/830/Agresja_i_przemoc_w_szkole_Czemirowska_wyd.+II.pdf [15.06.2019].

granic wewnętrznych i zewnętrznych wychowanków oraz zdobycie świadomości, kiedy granice te są naruszane. Ważne jest rozwijanie przez wychowawców komunikacji werbalnej i niewerbalnej między nimi a uczniami oraz zrozumienie, jakie są konsekwencje trudności we wzajemnych stosunkach. Istotne jest także zachęcanie dzieci do współpracy w realizacji założonych przez dorosłych celów, zdobywanie przez wychowawców wiedzy o warunkach rozwoju dyscypliny wewnętrznej dziecka, wzbogacanie wiedzy o metodach rozwiązywania konfliktów bez zwycięzców i pokonanych oraz refleksja nad czynnikami warunkującymi samodzielność dziecka, a także wzmacnianie jego potencjału³.

Współpraca podmiotów wychowawczych warunkiem koniecznym efektywnej profilaktyki

Efektywność działań profilaktycznych w zakresie zachowań ryzykownych opiera się w znacznym stopniu na współpracy rodziny i szkoły jako dwóch podstawowych środowisk wychowawczych dzieci. Współpraca ta, jak wskazują wyniki badań, polega na zapobieganiu występowaniu negatywnych zjawisk i powinna opierać się na wzajemnym zaufaniu, zrozumieniu i partnerstwie⁴. Partnerzy mają poczucie wspólnoty spraw, powinności, społecznej solidarności. W partnerstwie rozumianym jako wspólnota wszystkie zainteresowane strony odnoszą korzyści, w tym przypadku chodzi o korzyści płynące z eliminacji zachowań ryzykownych, których konsekwencje dotyczą całego społeczeństwa⁵.

Dom rodzinny i szkoła powinny z sobą ściśle współpracować w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym, ale należy mieć świadomość, że rodzice są pierwszymi i najważniejszymi nauczycielami dzieci. Rola rodziców nie kończy się w chwili, gdy dziecko rozpoczyna naukę w szkole. Nawet w okresie dorastania, kiedy dzieci odczuwają silną potrzebę niezależności, to rodziny mają istotny wpływ na zacho-

³ M. Deptuła: *Odrzucenie rówieśnicze. Profilaktyka i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013.

⁴ B. Lulek, Ł. Reczek-Zymróż: *Rodzina i szkoła w zmieniającej się przestrzeni edukacyjnej. Dylematy czasu przemian / Family and School in Changing Educational Area. Dilemmas in Times of Transformation*. Rzeszów: „Bonus Liber” Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej, 2014, s. 243-250.

⁵ M. Mendel: *Nauczyciel z uczniem i lokalną społecznością. Koncepcje partnerstwa edukacyjnego*. W: *Pedagogika wczesnoszkolna. Dyskursy, problemy, rozwiązania*. Red. D. Klus-Stańska, M. Szczepka-Pustkowska. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2009.

wania dzieci⁶. Na rodzicach ciąży obowiązek kształtowania u swoich dzieci właściwego systemu wartości, postaw społeczno-moralnych, uczenia dzieci rzetelnej pracy, uczciwości, właściwego stosunku do innych ludzi i do samych siebie, szkoła zaś winna wszechstronnie wspomagać rodziców w wypełnianiu tych obowiązków. Przebieg i rezultaty tego procesu zależą w znacznym stopniu od atmosfery życia rodzinnego. Poczucie bezpieczeństwa, doświadczanie zainteresowania, wyrozumiałości, aprobaty i pomocy pozwalają dziecku wypracować mechanizmy obronne przed zachowaniami ryzykownymi. Do zadań rodziców podejmowanych w ramach działań profilaktycznych powinno należeć rozpoznawanie niepokojących sygnałów zachowania dziecka wskazujących na zachowania ryzykowne, a także zdobywanie wiedzy na temat zagrożeń. Właściwa postawa rodziców polega również na zajmowaniu kategorycznego stanowiska względem niewłaściwych zachowań, a jednocześnie byciu wzorem do naśladowania. Budowanie silnych więzi rodzinnych, ustalenie kanonu zasad i reguł, które powinny być przestrzegane, rozwijanie u dziecka poczucia własnej wartości, niezależności, odpowiedzialności także stanowią ważne czynniki chroniące przed zagrożeniami. Zachęcanie do konstruktywnej aktywności, wykazywanie odpowiedzialności za własne dziecko stanowi dopełnienie działań profilaktycznych⁷.

Do zadań współczesnej szkoły coraz częściej należą działania profilaktyczne wynikające z pojawiania się zagrożeń dla zdrowia nie tylko fizycznego, lecz także psychicznego. Szkoła poprzez „odpowiednie zarządzanie klasą, działania integracyjne w klasie, odpowiednią organizację procesu nauczania, modelowanie właściwych zachowań, udzielanie indywidualnej opieki i wsparcia uczniom, włączanie rodziców”⁸ w swoje przedsięwzięcia pozwala przeciwdziałać negatywnym zachowaniom uczniów, ewentualnie przerwać łańcuch takich negatywnych zachowań. Budowanie odporności uczniów na zagrożenia polega na włączaniu ich w każdą prospołeczną aktywność, okazywaniu publicznie szacunku, wzmacnianiu więzi z rodziną, uczeniu najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych (aktywne słuchanie,

⁶ Szkoła promująca zdrowie. Doświadczenia dziesięciu lat. Red. B. Woyna-rowska, M. Sokółowska. Warszawa: Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej, 2000.

⁷ M. Szpringer: *Profilaktyka społeczna: rodzina, szkoła, środowisko lokalne*. Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, 2004.

⁸ A. Borkowska, J. Szymańska, M. Witkowska: *Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012. https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl/wp-content/uploads/2015/09/agresja_i_przemoc_poradnik_nauczyciel_przeciwdziaanie_agresji_i_przemocy_w_szkole.pdf [15.06.2019], s. 17-18.

kontrolowanie emocji, nawiązywanie przyjaznych kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi, konstruktywne rozwiązywanie problemów i asertywność) oraz ustalaniu i przestrzeganiu czytelnych granic. Bezpieczeństwo emocjonalne uwzględniające opiekę i wsparcie udzielane uczniom, zwłaszcza słabym, pokazuje kierunek działania pozostałym członkom zespołu, to zaś ułatwia dzieciom rozumienie problemów innych. Komunikowanie uczniom wysokich, ale i realistycznych oczekiwań dotyczących osiągnięć w nauce uczy wytrwałości i angażuje do działania. Zespołowe przedsięwzięcia szkolne i środowiskowe projekty pozwalają integrować grupę i przeciwdziałać wykluczeniu⁹.

„Szkolenia dla nauczycieli z zakresu problematyki agresji i przemocy, udzielania uczniom wsparcia, uczenia umiejętności psychologicznych i społecznych, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych”¹⁰ dotyczą organizacji pracy, między innymi właściwego pełnienia dyżurów podczas przerw, włączania „rodziców w podejmowanie decyzji dotyczących szkoły, zwłaszcza działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa uczniów”¹¹. „Opracowanie i upowszechnianie jasnych oczekiwań dotyczących zachowania, zasad i reguł w konsultacjach z rodzicami i uczniami oraz konsekwencji w przypadku ich nieprzestrzegania, opracowanie procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych [...], pielęgnowanie pozytywnych tradycji szkoły, działania edukacyjne dla rodziców zwiększające ich kompetencje wychowawcze, [...] programy rówieśnicze, jak pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy czy rówieśniczy mediatorzy”¹² przyczyniają się do efektywności działań profilaktycznych.

Pierwszym krokiem w efektywnej profilaktyce jest zawarcie z klasą kontraktu normującego zasady zachowania. Realizowanie treningu empatii, który ma na celu wzbudzenie współodczuwania z potencjalnymi ofiarami przez ewentualnych świadków i domniemyanych sprawców aktów przemocy, to kolejny krok profilaktyczny¹³. Trening atrybucji służy „wyjaśnianiu przyczyn zachowań w różnych sytu-

⁹ K. Durnaś et al.: *Przemoc rówieśnicza wobec dzieci ze SPE*. Cz. 2. [Materiały pokonferencyjne. Konferencja „Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole – cz. 2”. Warszawa, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2.07.2015]. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6257> [15.06.2019], s. 10.

¹⁰ A. Borkowska, J. Szymañska, M. Witkowska: *Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole...*, s. 15.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, s. 15–16.

¹³ T. Garstka: *Postawy i oddziaływania dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012. <https://>

cjach (m.in. konfliktowych) z punktu widzenia drugiej osoby; ma to na celu rozwijanie umiejętności przewidywania, rozpoznawania i nazywania możliwych konsekwencji płynących z różnic w zakresie systemów wartości, obyczajów, stylów życia, upodobań¹⁴. Trening twórczego wykorzystywania podobieństw i różnic polega na ćwiczeniu „w identyfikowaniu i nazywaniu podobieństw i różnic między różnymi osobami (grupami); poszukiwanie możliwości twórczego wykorzystywania różnic w działaniach oraz odwoływania się do wspólnoty ponad podziałami¹⁵. Organizowanie symulacji „różnych sytuacji tak, by ich uczestnicy mogli przeżyć i zrozumieć [...] uczucia i działania innych w sytuacjach skrajnych¹⁶, oraz warsztatów radzenia sobie z trudnymi emocjami służy konstruktywnemu radzeniu sobie z emocjami i frustracją¹⁷.

Współdziałanie rodziców ze szkołą w zakresie działań profilaktycznych obejmuje: uzgadnianie wspólnie tematów, tak zwanych tematów drażliwych i kontrowersyjnych, które warto omawiać z dziećmi przy okazji różnych wydarzeń, stwarzanie rodzicom możliwości wyrażania opinii o samopoczuciu dziecka w szkole, zachęcanie rodziców mających odpowiednie kompetencje do współprowadzenia niektórych zajęć w klasie, umożliwianie rodzicom korzystania z różnych form edukacji w szkole, współorganizowanie imprez i kampanii o tematyce przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym¹⁸.

Przyjęcie przez nauczycieli i rodziców ról w szeroko rozumianej profilaktyce zachowań ryzykownych wymaga właściwego postrzegania przez nich sytuacji niosących zagrożenie; od dorosłych oczekuje się indywidualnych postaw, znajomości tematów dotyczących sprawców, ofiar i świadków, własnej roli w zapobieganiu temu zjawisku i reagowaniu na nie, a także emocji i impulsywnych reakcji wobec tego zjawiska¹⁹. Forma przekazu informacji o zjawiskach agresji i przemocy skierowanej do rodziców ma duże znaczenie. „Najczęściej organizowane są w tym celu [...] konsultacje, wykłady, pogadanki czy dyskusje, prowadzone przez kompetentne osoby. Warto jednak pomyśleć również o innych formach przekazywania wiedzy rodzicom. Może to być

docplayer.pl/10271213-Tomasz-garstka-postawy-i-oddziaływania-doroslych-w-przeciwdzialaniu-przemocy-rowiesniczej.html [15.06.2019], s. 14.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem, s. 15.

¹⁸ *Szkoła promująca zdrowie...*

¹⁹ T. G a r s t k a: *Postawy i oddziaływania dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej...*, s. 2.

organizowanie grup edukacyjnych lub grup wsparcia dla rodziców. Przydatne okazuje się opracowanie ulotek informacyjnych np. o sygnałach, które ułatwiają rozpoznanie ofiary i sprawcy przemocy, a także ulotek zawierających adresy i telefony instytucji, w których rodzice mogą uzyskać specjalistyczną pomoc dla siebie lub swoich dzieci”²⁰.

Efektywność działań profilaktycznych podejmowanych we współpracy rodziny i szkoły polega głównie na reagowaniu i nadawaniu właściwego znaczenia sygnałom zapowiadającym zagrożenie, a także rozpoznawaniu możliwości wpływania na środowisko wychowawcze dzieci.

Założenia metodologiczne badań

Przedstawione wyniki badań stanowią fragment szerszych poszukiwań badawczych prowadzonych w latach 2015–2016 i poświęconych współdziałaniu pedagogicznemu środowiska lokalnego ze szkołą podstawową. Badania zostały przeprowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski (w Tarnowie) i północnych Węgier (miasta Eger i Ózd).

Główny problem badawczy zawierał się w pytaniu: Jak przedstawia się współpraca rodziców ze szkołą w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych? Wyodrębniono następujące pytania szczegółowe:

1. W jaki sposób grupy badanych rodziców (z Polski i Węgier) współdziałały ze szkołą podstawową w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych?
2. Jakie inicjatywy uwzględnia współdziałanie obu grup rodziców (z Polski i Węgier) z nauczycielami szkoły podstawowej w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych?
3. Jakie są cele współdziałania obu grup rodziców (z Polski i Węgier) z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych uczniów?
4. Jakie czynniki warunkują współdziałanie obu grup rodziców (z Polski i Węgier) ze szkołą podstawową w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych?
5. Jakie są efekty współpracy obu grup rodziców (z Polski i Węgier) ze szkołą podstawową w zakresie działań profilaktycznych?

Metodą zastosowaną w badaniach był sondaż diagnostyczny. W obrębie tej metody wykorzystano technikę ankiety (ankiety przeprowadzono wśród nauczycieli i rodziców) oraz technikę wywiadu (wywiad zrealizowano z dyrektorami szkół). Narzędziem badawczym był

²⁰ E. Czemięrowska-Koruba: *Agresja i przemoc w szkole...*, s. 23.

kwestionariusz ankiety i wywiadu. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety miały charakter półotwarty, zastosowano również skale. Próbę badawczą stanowiło 120 rodziców dzieci z 5 publicznych szkół podstawowych z klas I-VI z Polski (z Tarnowa) i 176 rodziców dzieci uczęszczających do 5 szkół podstawowych na Węgrzech (teren Egeru i Ózdu). Wybór terenu badań oraz grup badawczych podyktowany był porównywalnym (proporcjonalnie do liczby mieszkańców obu krajów) poziomem urbanizacji tych miejsc: Eger to stolica województwa Herves, Ózd to drugie co do wielkości miasto w województwie Borsod-Abaj-Zemplen.

Analiza wyników badań

Analiza wyników badań dowiodła, że spektrum działań obejmujących współpracę rodziców i nauczycieli w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym w grupie uczniów szkół podstawowych jest szerokie. Według Jerzego Kujawińskiego, to współpracowywanie, współustalanie, współprzygotowywanie, a również współprojektowanie i współplanowanie²¹, dlatego współpraca rodziny ze szkołą stanowi – według założeń MEN – coraz ważniejszy czynnik efektywności działań nauczycieli²².

Z grupy 120 rodziców z Polski jedynie 30 (25%) deklaruje współpracę ze szkołą w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych. Wskaźnik ten jest wyższy wśród węgierskich respondentów, ale także niezadowolający – spośród 176 ankietowanych rodziców współpracuje 97 (55,1%) (tabela 1). Przy narastających problemach wychowawczych związanych z zachowaniami ryzykownymi dzieci i młodzieży przedstawione dane mogą niepokoić. Wykształcenie respondentów różnicuje uzyskane wyniki badań – współpracę ze szkołą podejmują polscy i węgierscy rodzice głównie z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym, Polacy mający już doświadczenie w tym zakresie, ponieważ mają 2 lub więcej dzieci, a Węgrzy mający 1 dziecko. Zastanawia mała aktywność rodziców z wykształceniem średnim lub wyższym. Może to świadczyć o ich

²¹ J. K u j a w i ń s k i: *Współdziałanie partnerskie w szkole. Uczniów z nauczycielami i uczniów ze sobą*. Poznań: Wydawnictwo Eruditus, 1998.

²² *Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem. Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna*. Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej-Ośrodek Rzwoju Edukacji, 2017. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna.-pp-z-komentarzem.pdf> [15.06.2019].

braku świadomości, iż obszar współpracy w zakresie profilaktyki we współczesnej szkole stanowi istotny czynnik warunkujący powodzenie szkolne (i nie tylko), o przekonaniu opiekunów, iż rodziny są samowystarczalne w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym, ale i o braku zaufania (w tym obszarze) do instytucji edukacyjnych, a w końcu o wyparci - przekonaniu, że problem ich nie dotyczy.

Tabela 1

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkół podstawowych na pytanie, czy współpracują z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Odpowiedź		Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
		Polska	Węgry	podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
				Polska	Węgry	Polska	Węgry	Polska	Węgry	Polska	Węgry
Tak	N	30	97	8	51	22	46	20	85	10	12
	procent	25,0	55,1	36,3	60,0	22,4	50,5	22,7	57,4	31,2	42,8
Nie	N	90	79	14	34	76	45	68	63	22	16
	procent	75,0	44,8	63,6	40,0	77,5	49,4	77,2	42,5	68,7	57,1
Razem (N)		120	176	22	85	98	91	88	148	32	28

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów.

W badanych szkołach rodzice współdziałają z nauczycielami głównie w realizacji programów profilaktycznych (rodzice z Polski - 36,6%; rodzice z Węgier - 25,7%) (zob. tabela 2), co wynika - jak można domniemywać - w dużym stopniu z formalnego wymogu konsultacji z rodzicami treści zawartych w szkolnych programach profilaktycznych i wychowawczych. Istotne różnice w odpowiedziach respondentów wystąpiły przy działalności dotyczącej pomocy w organizowaniu warsztatów terapeutycznych (rodzice z Polski - 3,3%; rodzice z Węgier - 37,1%). Grupa węgierskich ankietowanych czynnie włącza się w przygotowywanie takich warsztatów, natomiast polska grupa - sporadycznie, polscy rodzice oddają inicjatywę nauczycielom. Trudno jednoznacznie negatywnie ocenić podejście polskich rodziców do takiej aktywności, ich postawa może bowiem wynikać ze świadomości braku własnych kompetencji w zakresie doboru/wyboru ekspertów. Natomiast może dziwić małe zaangażowanie obu grup rodziców w działania profilaktyczne, obejmujące między innymi organizację czasu wolnego wycho-

Tabela 2

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej dotyczące rodzajów współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Rodzaj współpracy	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
	Polska (N=30)	Węgry (N=97)	podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
			Polska (N=8)	Węgry (N=51)	Polska (N=22)	Węgry (N=46)	Polska (N=20)	Węgry (N=85)	Polska (N=10)	Węgry (N=12)
Pomoc w organizowaniu spotkań z psychologiem, lekarzem, sędzią, prokuratorem	N	7	1	21	6	10	6	26	1	6
	procent	23,3	12,5	41,1	27,2	21,7	30,0	30,5	10,0	41,6
Pomoc w organizowaniu terapii	N	1	-	5	1	2	1	7	-	-
	procent	3,3	7,2	9,8	4,5	4,3	5,0	8,2	-	-
Pomoc w organizowaniu warsztatów profilaktycznych	N	1	-	15	1	7	-	35	1	1
	procent	3,3	37,1	29,4	4,5	15,2	-	41,1	10,0	8,3
Pomoc w organizowaniu akcji promujących zachowania prospołeczne, prozdrowotne	N	1	-	2	-	8	-	9	1	1
	procent	3,3	10,3	3,9	-	17,3	-	10,5	10,0	8,3
Pomoc w przygotowaniu realizacji szkolnych programów profilaktycznych	N	11	25	1	9	10	7	22	4	3
	procent	36,6	25,7	12,5	17,6	45,4	35,0	25,8	40,0	25,0
Podejmowanie działań wyprzedzających zachowania niepożądane (czas wolny)	N	5	22	-	9	5	4	17	1	5
	procent	16,6	22,6	-	17,6	22,7	20,0	20,0	10,0	41,6
Razem (N)	26	131	2	61	23	54	18	116	8	15

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów. Dane procentowe nie sumują się do 100%, a liczbowe do N, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub nie wybrać żadnej odpowiedzi.

wanków (rodzice z Polski – 16,6%; rodzice z Węgier – 22,6%). Spotkania tego typu, często nieformalne, sprzyjają bliższemu poznaniu się nie tylko podopiecznych, lecz także ich rodzin, co sprzyja efektywnej kooperacji. Przyczyny tego stanu rzeczy mogą wynikać zarówno z niechęci rodziców do angażowania się w sprawy szkolne (często przeszkodą jest znaczna ilość obowiązków zawodowych i domowych), jak i z braku zachęty do działania ze strony szkoły, która koncentruje się głównie na dydaktyce. Aktywniejsi – we wskazanych zakresach współpracy – byli polscy ankietowani z wykształceniem wyższym. Liczba posiadanych przez respondentów dzieci nie znajdowała przełożenia na poziom zaangażowania. W przypadku węgierskich respondentów ani wykształcenie, ani liczba dzieci nie były związane z decyzją rodziców o podjęciu lub niepodjęciu działań profilaktycznych we współpracy ze szkołą.

Wskazanie celów współpracy rodziców z nauczycielami w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym stanowiło kolejne zagadnienie poddane analizie w przedstawionych badaniach. Głównym celem współpracy, zdaniem polskiej grupy (tabela 3), jest organizowanie spotkań/warsztatów zapobiegających zachowaniom ryzykownym (ten cel wskazało 60% polskich respondentów). Węgierscy ankietowani wszystkie proponowane cele w zakresie działań profilaktycznych uznali za istotne. W obu grupach – polskiej i węgierskiej – cele te były wskazywane najczęściej przez osoby z wykształceniem średnim lub wyższym, które mają większą świadomość współczesnych zagrożeń, oraz osoby z 1 dzieckiem, czyli niemające doświadczenia wynikającego z posiadania większej liczby dzieci w szkole.

Wysokie notowania wśród form współpracy w zakresie profilaktyki mają w odpowiedziach grup z obu krajów indywidualne konsultacje z nauczycielami (respondenci z Polski – 53,3%; respondenci z Węgier – 64,9%) (tabela 4). Zebrania ogólne odbywają się głównie w polskich szkołach podstawowych (wskazuje na nie jako formę profilaktyki 46,6% rodziców polskich uczniów). W węgierskiej grupie żaden respondent nie wskazał tej formy kontaktów jako dominującej, co świadczy o tym, iż zarówno nauczyciele, jak i rodzice mają świadomość małej efektywności spotkań rodziców wszystkich dzieci z klasy. Niewielką popularnością w obu grupach badanych populacji cieszą się zajęcia otwarte, które stanowią wartościową formę kontaktów rodziców z nauczycielami, nie tylko w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych. Zajęcia takie wymagają jednak starannego przygotowania merytorycznego i metodycznego ze strony nauczycieli, aby mogły stanowić podstawę do obserwacji i wymiany opinii na temat funkcjonowania dzieci w naturalnym środowisku szkolnym. Zajęcia otwarte jako wartościową formę współpracy rodziców z nauczycielami wskazywali najczęściej polscy i węgierscy respondenci z wykształceniem średnim

Tabela 3

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej na pytanie o cele współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Cel współpracy	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
	Polska (N = 30)	Węgry (N = 97)	podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
			Polska (N = 8)	Węgry (N = 51)	Polska (N = 22)	Węgry (N = 46)	Polska (N = 20)	Węgry (N = 85)	Polska (N = 10)	Węgry (N = 12)
Uzupełnienie działań różnych instytucji zagospodarowujących czas wolny dzieci	N	41	1	24	8	17	7	34	2	7
	procent	30,0	42,2	12,5	47,5	36,3	35,0	40,0	20,0	58,3
Organizowanie spotkań, zajęć zapobiegających powstawaniu negatywnych zjawisk	N	18	1	18	17	20	14	34	4	4
	procent	60,0	39,1	12,5	35,2	77,2	70,0	40,0	40,0	33,3
Ukazywanie skutków nałogów: narkomanii, alkoholizmu itp.	N	8	1	20	7	22	6	39	2	3
	procent	26,6	43,2	12,5	39,2	31,8	30,0	45,8	20,0	25,0
Razem (N)	35	121	3	62	32	59	27	107	8	14

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów.

Dane procentowe nie sumują się do 100%, a liczbowe do N, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub nie wybrać żadnej odpowiedzi.

Tabela 4

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej na pytanie o to, które formy współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych cenią najbardziej (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Forma współpracy	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
	Polska (N = 30)	Węgry (N = 97)	podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
			Polska (N = 8)	Węgry (N = 51)	Polska (N = 22)	Węgry (N = 46)	Polska (N = 20)	Węgry (N = 85)	Polska (N = 10)	Węgry (N = 12)
Rozmowy indywidualne	N	63	3	31	13	32	11	55	5	8
	procent	53,3	64,9	37,5	60,7	59,0	69,5	55,0	64,7	50,0
Spotkania, konsultacje grupowe	N	29	1	16	8	13	6	26	3	3
	procent	30,0	29,8	12,5	31,3	36,3	28,2	30,0	30,5	30,0
Zebrania ogólne	N	-	2	-	12	-	11	-	3	-
	procent	46,6	-	25,0	-	54,5	-	55,0	-	30,0
Korespondencja	N	2	-	3	2	1	2	3	-	1
	procent	6,6	4,1	-	5,8	9,0	2,1	10,0	3,5	-
Wykłady	N	3	17	-	2	3	15	2	15	2
	procent	10,0	17,5	-	3,9	13,6	32,6	10,0	17,6	10,0
Zajęcia otwarte	N	3	6	-	5	3	1	3	4	2
	procent	10,0	6,1	-	9,8	13,6	2,1	15,0	4,7	-
Spotkania na imprezach środowiskowych	N	6	21	1	8	5	13	4	21	2
	procent	20,0	21,6	12,5	15,8	22,7	28,2	20,0	24,7	20,0
Wycieczki	N	8	12	1	3	7	10	7	11	1
	procent	26,6	12,3	12,5	5,8	31,8	21,7	35,0	12,9	10,0
Razem (N)	61	152	8	68	53	85	46	135	15	17

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów. Dane procentowe nie sumują się do 100%, a liczbowe do N, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub nie wybrać żadnej odpowiedzi.

lub wyższym; w polskiej grupie zajęcia otwarte cenili rodzice mający 1 dziecko, natomiast w węgierskiej – mający 2 dzieci lub więcej.

Kolejne pytanie kwestionariusza dotyczyło czynników, które ułatwiają lub utrudniają współpracę rodziców ze szkołą w zakresie działań profilaktycznych (tabele 5 i 6). Respondenci uznali, że najbardziej ułatwia współpracę postawa nauczyciela: otwarta, pełna zrozumienia i akceptacji (rodzice z Polski – 63,3%; rodzice z Węgier – 67%). Nieco rzadziej w obu badanych populacjach wskazywano na otwartą postawę dziecka jako czynnik ułatwiający współpracę rodziców z nauczycielami. Niepokoi fakt, że ankietowani rodzice zarówno polscy, jak i węgierscy nie dostrzegają zależności pomiędzy częstotliwością kontaktów rodziców ze szkołą a efektywnością współpracy w zakresie profilaktyki (rodzice z Polski – 6,6%; rodzice z Węgier – 11,3%). Sporadyczne i przypadkowe kontakty rodziców ze szkołą, na co narzekają nauczyciele, nie pozwalają na efektywną współpracę, ale rodzice nie dostrzegają tego problemu. Wartością mało cenioną we współpracy rodziców ze szkołą, szczególnie przez polskich rodziców, jest także partnerstwo w działaniu (rodzice z Polski – 10%; rodzice z Węgier – 30,9%). Rodzice oddają tym samym inicjatywę w ręce nauczycieli, a sami pełnią jedynie rolę biernych wykonawców, którzy nie ponoszą odpowiedzialności za podejmowane wobec dzieci działania. Takie stanowisko prezentują głównie polscy i węgierscy ankietowani z wykształceniem średnim lub wyższym oraz ci mający 1 dziecko. Można wysnuć wniosek, że wykształcenie wpływa na poczucie, że partnerstwo ma znaczenie dla efektywności działań (tabela 5).

Węgierscy rodzice wyżej oceniają efekty współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych ($M = 4,78$) niż polscy respondenci ($M = 3,7$) (tabela 6). Wysokie oceny wystawili głównie rodzice z Węgier z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym oraz z 2 dziećmi lub więcej; w polskiej grupie minimalnie wyżej efekty współpracy z nauczycielami oceniali rodzice z wykształceniem średnim lub wyższym lub również z przynajmniej 2 dziećmi. Rodzice przyznawali punkty na skali od 1 („ocenił bardzo nisko”) do 5 („ocenił bardzo wysoko”).

Do prośby o ocenę efektów współpracy rodziców z nauczycielami dołączono prośbę o wskazanie konkretnych efektów tej współpracy (tabela 7).

Najczęściej w obu grupach wskazywano, że można zaobserwować wzrost świadomości dzieci dotyczącej zagrożeń wyrażający się prezentowaną przez dzieci wiedzą (rodzice z Polski – 56,6%; rodzice z Węgier – 49,4%) oraz ograniczenie zachowań agresywnych na terenie szkoły (rodzice z Polski – 60%; rodzice z Węgier – 43,2%). Najrzadziej efekty współpracy rodziców ze szkołą – jak wskazują respondenci –

Tabela 5

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej o to, jakie czynniki ułatwiają współpracę rodziców z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Czynniki ułatwiające współpracę rodziców z nauczycielami	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
	Polska (N = 30)	Węgry (N = 97)	średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej			
			Polska (N = 22)	Węgry (N = 46)	Polska (N = 20)	Węgry (N = 85)	Polska (N = 10)	Węgry (N = 12)		
Postawa nauczyciela (przyjazna, pełna zrozumienia i akceptacji)	N	65	3	36	16	29	12	57	7	8
	procent	63,3	67,0	37,5	70,5	72,7	63,0	60,0	67,0	70,0
	N	15	33	2	15	13	18	10	31	5
Postawa dziecka (otwarta)	procent	50,0	34,0	25,0	29,4	59,0	39,1	50,0	36,4	50,0
	N	11	19	1	6	10	13	7	17	3
	procent	36,6	19,5	12,5	11,7	45,4	28,2	35,0	20,7	30,0
Partnerstwo w działaniu	N	3	30	-	10	3	20	3	27	-
	procent	10,0	30,9	-	19,6	13,6	43,4	15,0	31,7	-
	N	9	6	1	2	8	4	8	6	1
Wspieranie inicjatyw przez dyrektora szkoły	procent	30,0	6,1	12,5	3,9	36,3	8,6	40,0	7,0	10,0
	N	2	11	-	7	2	4	2	10	-
	procent	6,6	11,3	-	13,7	9,0	8,6	10,0	11,7	-
Własne (pozytywne) doświadczenia z zakresu nauki szkolnej	N	-	4	-	2	-	2	-	4	-
	procent	-	4,1	-	3,9	-	4,3	-	4,7	-
	N	-	7	-	2	-	5	-	5	-
Środki finansowe	procent	-	7,2	-	3,9	-	10,8	-	5,8	-
	N	59	175	7	80	52	95	42	157	16
	Razem (N)									

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów. Dane procentowe nie sumują się do 100%, a liczbowe do N, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub nie wybrać żadnej odpowiedzi.

Tabela 6

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej na pytanie o to, jak oceniają (w skali od 1 do 5) efekty współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Ocena	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
			podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
	Polska (N = 30)	Węgry (N = 97)	Polska (N = 8)	Węgry (N = 51)	Polska (N = 22)	Węgry (N = 46)	Polska (N = 20)	Węgry (N = 85)	Polska (N = 10)	Węgry (N = 12)
5	5	83	2	48	3	35	3	73	2	10
4	12	9	3	1	9	8	8	7	4	2
3	12	4	2	2	10	2	8	4	4	-
2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
M	3,70	4,78	3,75	4,90	3,68	4,65	3,65	4,78	3,80	4,83

Objaśnienia: M - średnia arytmetyczna.

zaobserwować można w stałych kontaktach z profesjonalistami z poradni specjalistycznych. Niepokoi fakt, iż czynne włączanie się dzieci w realizację programów profilaktycznych jest stosunkowo rzadko obserwowane, a stanowi o istocie podejmowanych przedsięwzięć. Wymienione efekty w grupie polskich respondentów wskazali głównie ci z wykształceniem wyższym. W węgierskiej grupie wykształcenie oraz liczba dzieci w rodzinie nie różnicowały wyników badań.

Tabela 7

Odpowiedzi rodziców dzieci ze szkoły podstawowej o to, jakie są efekty współpracy z nauczycielami w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych (dane grupy polskiej i węgierskiej)

Efekty współpracy rodziców z nauczycielami	Ogółem		Wykształcenie				Liczba dzieci			
	Polska (N = 30)	Węgry (N = 97)	podstawowe lub zasadnicze		średnie lub wyższe		1 dziecko		2 dzieci lub więcej	
			Polska (N = 8)	Węgry (N = 51)	Polska (N = 22)	Węgry (N = 46)	Polska (N = 20)	Węgry (N = 85)	Polska (N = 10)	Węgry (N = 12)
Wzrost świadomości dzieci dotyczącej zagrożeń płynących z uzależnienia, w tym uzależnienia od narkotyków	N	48	3	29	14	19	13	41	4	7
	procent	56,6	37,5	56,8	63,6	41,3	65,0	48,2	40,0	58,3
Ograniczenie zachowań agresywnych na terenie szkoły	N	42	2	18	16	24	12	36	6	6
	procent	60,0	43,2	25,0	35,2	72,7	60,0	42,3	60,0	50,0
Czynny udział uczniów w programach profilaktycznych organizowanych w szkole	N	35	-	15	7	20	5	32	2	3
	procent	23,3	36,0	-	29,4	31,8	25,0	37,6	20,0	25,0
Utrzymywanie stałych kontaktów ze specjalistami (terapia, badania w poradniach)	N	4	7	-	5	4	4	7	-	-
	procent	13,3	7,2	-	9,8	18,1	20,0	8,2	-	-
Razem (N)	46	132	5	67	41	65	34	116	12	16

Objaśnienia: N - liczba badanych.

W tabeli wyróżniono dane procentowe, które wskazują na przewagę danej odpowiedzi w konkretnej - polskiej lub węgierskiej - grupie respondentów.

Dane procentowe nie sumują się do 100%, a liczbowe do N, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub nie wybrać żadnej odpowiedzi.

Wnioski

Odsetek rodziców współpracujących ze szkołą w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych jest bardzo niski w Polsce i niski na Węgrzech. Jest to zjawisko niepokojące ze względu na sygnalizowaną przez te środowiska wychowawcze potrzebę wspólnych działań. W grupie podejmujących współpracę dominują rodzice z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym oraz mający 2 lub więcej dzieci w rodzinie w Polsce oraz 1 dziecko w węgierskiej rodzinie. Pogłębiona analiza aktywności obu grup dowodzi, że większą inicjatywę wykazują ankietowani z wykształceniem średnim lub wyższym i 1 dzieckiem, co wskazuje, że wykształcenie warunkuje stopień zaangażowania respondentów w obu krajach.

Badani rodzice z obu grup deklarują współpracę głównie w zakresie realizacji programów profilaktycznych. Do wspólnych działań polskie szkoły są zobligowane, dlatego trudno stwierdzić, w jakim stopniu wynika to z obowiązku, a w jakim z aktywności respondentów. Bardzo rzadko wzajemna współpraca dotyczy włączania rodziców z obu krajów w organizację czasu wolnego dzieciom.

Głównym celem współpracy w zakresie profilaktyki, zdaniem polskiej grupy, jest organizowanie spotkań/zajęć wyprzedzających, które dają możliwość zapobiegania negatywnym zjawiskom, co nie znajduje potwierdzenia we wskazywanych przez rodziców zakresach współpracy.

Dominującą formą współpracy w zakresie profilaktyki, w przypadku obu badanych populacji, są rozmowy indywidualne. Mało efektywne zebrania ogólne są domeną polskich szkół, natomiast zapraszanie rodziców na zajęcia otwarte występuje sporadycznie zarówno u Węgrów, jak i Polaków.

Czynniki sprzyjające współpracy rodziców ze szkołą w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych koncentrują się na pierwiastku ludzkim: otwartej postawie nauczycieli i dzieci. Warto zauważyć, że rodzice nie widzą zależności między częstotliwością spotkań a efektywnością współpracy, co w istotny sposób zaburza, zdaniem nauczycieli, właściwe kontakty.

Ocena efektów współpracy rodziców z nauczycielami, szczególnie w przypadku polskich respondentów, jest stosunkowo niska, a jej efekty widoczne są głównie w obniżeniu poziomu agresji na terenie szkoły oraz w wiedzy podopiecznych na temat zachowań ryzykownych.

Bibliografia

- Borkowska A., Szymańska J., Witkowska M.: *Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012. https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl/wp-content/uploads/2015/09/agresja_i_przemoc_poradnik_nauczyciel_przeciwdziaanie_agresji_i_przemocy_w_szkole.pdf [15.06.2019].
- Czemierowska-Koruba E.: *Agresja i przemoc w szkole, czyli co powinniśmy wiedzieć, by skutecznie działać*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2014. http://www.bc.ore.edu.pl/Content/830/Agresja_i_przemoc_w_szkole_Czemierowska_wyd.+II.pdf [15.06.2019].
- Deptuła M.: *Odrzucenie rówieśnicze. Profilaktyka i terapia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013.
- Durnaś K. et al.: *Przemoc rówieśnicza wobec dzieci ze SPE. Cz. 2. [Materiały pokonferencyjne. Konferencja „Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole – cz. 2”*. Warszawa, Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2.07.2015]. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6257> [15.06.2019].
- Garstka T.: *Postawy i oddziaływania dorosłych w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012. <https://docplayer.pl/10271213-Tomasz-garstka-postawy-i-oddziaływanie-doroslych-w-przeciwdziałaniu-przemocy-rowiesniczej.html> [15.06.2019].
- Gaś Z.B.: *Profilaktyka w szkole. W: Zapobieganie uzależnieniom uczniów. Publikacja dla pracowników oświaty*. Red. B. Kamińska-Buśko. Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno Pedagogicznej, 1997.
- Kujawiński J.: *Współdziałanie partnerskie w szkole. Uczniów z nauczycielami i uczniów ze sobą*. Poznań: Wydawnictwo Eruditus, 1998.
- Lulek B., Reczek-Zymróż Ł.: *Rodzina i szkoła w zmieniającej się przestrzeni edukacyjnej. Dylematy czasu przemian / Family and School in Changing Educational Area. Dilemmas in Times of Transformation*. Rzeszów: „Bonus Liber” Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej, 2014.
- Mendel M.: *Nauczyciel z uczniem i lokalną społecznością. Koncepcje partnerstwa edukacyjnego. W: Pedagogika wczesnoszkolna. Dyskursy, problemy, rozwiązania*. Red. D. Klus-Stańska, M. Szczepka-Pustkowska. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2009.
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem. Wychowanie przedszkolne*

- i edukacja wczesnoszkolna*. Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej–Ośrodek Rzeczoznawstwa Edukacji, 2017. <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2017/05/wychowanie-przedszkolne-i-edukacja-wczesnoszkolna.-pp-z-komentarzem.pdf> [15.06.2019].
- Szkoła promująca zdrowie. Doświadczenia dziesięciu lat*. Red. B. Woynarowska, M. Sokołowska. Warszawa: Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej, 2000.
- Szpringer M.: *Profilaktyka społeczna: rodzina, szkoła, środowisko lokalne*. Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, 2004.

Łucja Reczek-Zymróż

Cooperation Between Primary School and Parents in the Field of Risk Behaviours Prevention in Poland and Hungary

Summary: The article concerns preventive cooperation of primary schools with parents within the scope of risk behaviours. It contains both a theoretical and research analysis. In today's school, preventive actions are not seen as the main task, but to an ever greater degree, they prove the efficacy of didactic-educational actions. In the article, the practical implementation of the said cooperation is discussed in detail: purpose, content, forms, and effects. What constitutes the basis upon which the author draws her conclusions is the collected comparative research material from 2015 and 2016 obtained from 120 parents of primary school students from Poland (Tarnów) and 176 parents of primary school students from Hungary (the area of Eger and Ózd). The research purpose was to collect information and compare cooperation between primary schools and parents in the selected areas of the countries in question.

Keywords: primary school, family cooperation, preventive maintenance

Łucja Reczek-Zymróż

Zusammenarbeit der Grundschule mit Eltern im Bereich der Prophylaxe gegen Risikoverhaltensweisen – dargestellt am Beispiel von Polen und Ungarn

Zusammenfassung: Der Artikel handelt von der Zusammenarbeit der Grundschule mit Eltern im Bereich der Prophylaxe gegen Risikoverhaltensweisen und hat einen theoretisch-wissenschaftlichen Charakter. Die Prophylaxe ist keine Hauptströmung in der Funktionsweise einer modernen Schule, aber zeugt immer häufiger von der Wirksamkeit der ergriffenen didaktischen und erzieherischen Maßnahmen. Der Text analysiert die Bereiche, Ziele, Formen und Bewertung der Auswirkungen der Zusammenarbeit zwischen Eltern und Schule im Bereich der Prophylaxe gegen Risikoverhaltensweisen. Als Grundlage für die dargestellten Daten dienen die Vergleichsstudien aus den Jahren

2015 und 2016, die unter 120 Eltern von Schülern aus 5 Grundschulen aus Polen (aus Tarnów) und 176 Eltern von Schülern aus 5 Grundschulen aus Ungarn (Region Eger und Ózd) durchgeführt wurden. Ziel der Studie war es, die Informationen über die Zusammenarbeit zwischen Schule und Eltern auf den ausgewählten Gebieten in beiden Ländern zu sammeln und zu vergleichen.

Schlüsselwörter: Grundschule, Familie, Zusammenarbeit, Prophylaxe